

Antibiotika til kalve og ungdyr skaber dilemmaer hos kvægdyrlæger

Kvægdyrlæger føler sig ofte nødsaget til at udlevere antibiotika til kalve – også selv om de må gå på kompromis med fagligheden. Det viser en undersøgelse blandt knap 40 praktiserende dyrlæger.

TEKST HENRIK LÆSSØE MARTIN / KVÆGFAGDYRLÆGE, SEGES

Forbruget af antibiotika i husdyrproduktionen, herunder også i kvægbruget, har myndighedernes og i et vist omfang også det omgivende samfunds opmærksomhed. Kvægbruget selv (L&F Kvæg) har selv sat mål for reduktion af forbruget. Der er opsat separate mål for køer henholdsvis kalve og ungdyr. Forbruget på »ko-siden« har været faldende i en årrække, primært drevet af en reduktion i brugen af antibiotika til behandling af mastitis.

På kalve-området er udviklingen desværre gået den gale vej. Derfor har SEGES gennemført en spørgeundersøgelse blandt kvægdyrlæger om deres brug af og holdning til antibiotika til kalve og ungdyr. Knap 40 dyrlæger har gennemført hele besvarelsen. Her følger en gennemgang af nogle af undersøgelsens resultater.

Diarré-problemer er hyppig årsag

Undersøgelsen indikerer, at der i 30 og 50 % af de mælkeleverende besætninger er behov for at anvende antibiotika til håndtering af diarré-sygdomme enten periodevis eller mere vedvarende. Cryptosporidier nævnes hyppigst som det påviste patogen i forbindelse med diarré.

Diagnostik udføres typisk i eget laboratorium (typisk Fassisi-bodia-test). Kun undtagelsesvis sendes prøver til analyse ved eksterne akkrediterede laboratorier. Prisen nævnes som den hyppigste årsag til dette valg/fravalg.

Stor forskel i dyrlægers tilgang til problemløsning

Godt halvdelen af dyrlægerne mener, at behandling med antibiotika er nødvendigt i mindre end 25 % af de tilfælde, hvor der optræder diarré-sygdomme i en besætning. I den anden ende af »skalaen« mener 14 % af deltagerne, at behandling er nødvendig i over halvdelen af tilfældene.

Der er naturligvis forskel på typen af diarré mellem forskellige besætninger. Der er ganske sikkert også stor forskel på, hvor gode landmænd / kalvepassere er til at opdage diarréen og iværksætte støttebehandling, og hvor tærsklen for tilkald af dyrlæge ligger. Men måske afspejler forskellene også i et vist omfang, at vores (dyrlæger) tilgang til løsning af problemerne er forskellige.

Dilemmaer mellem idealer, faglighed og praktiske udfordringer

Hele 60 % af deltagerne i spørgeundersøgelsen angiver, at de indimellem udleverer eller ordinerer antibiotika til behandling af diarré i situationer, hvor de ikke mener, at antibiotikabehandling er den rigtige løsning.

Massive problemer med hygiejne, pladsmangel, manglende evne og vilje hos landmanden, manglende tro på, at problemerne kan løses på anden måde, og givenhed i forhold til kommunikationen med landmanden angives som nogle af årsagerne til, at normal praksis afviges.

Flere angiver også behandling som en mulighed for at skabe lidt »luft«, som forhåbentlig kan give overskud til at iværksætte eller forbedre forebyggende tiltag. Gamle vaner og forventninger fra landmandens side kan også være afgørende for valget. Omkring 40 % af de deltagende dyrlæger oplever indimellem pres fra landmænd for at få antibiotika til behandling. En del dyrlæger angiver, at de ofte (8 %) eller lejlighedsvis (28 %) anvender antibiotika til behandling af cryptosporidiose, selvom der ikke findes produkter på markedet, som er godkendt til dette formål.

Besvarelsene mere end antyder, at det er et felt, hvor mange oplever dilemmaer mellem idealer, faglighed og praktiske udfordringer.

Mangelfuld immunisering og hygiejneproblemer

Forekomst af specifikke patogener opleves normalt ikke som den egentlige årsag til problemer. Som de vigtigste årsager til, at antibiotikabehandling er nødvendig, angives:

- Mangelfuld råmælkstildeling
- Dårlig hygiejne
- Manglende prioritering af kalvepasningen
- Manglende viden hos kalvepassere
- Dårlige opstaldningsforhold.

Omkring 60 % af dyrlægerne angiver, at manglende viden blandt kalvepassere er et udbredt problem. Omkring en tredjedel af deltagerne i undersøgelsen angiver, at de i praksis regi gennemfører staldskoler eller andre aktiviteter målrettet uddannelse af kalvepassere. Et tilbud, som der tilsyneladende er et stort behov for.

Etablering af effektiv forebyggelse kan være en stor udfordring

En stor del af dyrlægerne oplever vanskeligheder med at få landmænd til gennemføre præventive tiltag for at forebygge diarré. Samtidig hersker der blandt en del dyrlæger en frustration over, at det kan være vanskeligt at løse problemerne via forebyggelse. Manglende tro på, at problemerne kan løses uden antibiotika, kan måske virke demotiverende, så man som dyrlæge vælger »den lette løsning«. Flere af deltagerne lægger dog vægt på, at behandling med NSAIDs og væske ofte kan reducere behovet for antibiotika væsentligt i de situationer, hvor diarrésymptomer optræder.

Forslag, der kan minimere behovet for brug af antibiotika

Deltagerne i spørgeundersøgelsen kommer med en række forslag til, hvordan be-

hovet for anvendelse af antibiotika kan minimeres. Nogle stykker af dem er nævnt nedenfor:

- Skab og oprethold fokus på området
- Uddan personale
- Sæt mere fokus på kælvnings- og kalvefaciliteter og etablering af egnede vaskepladser
- Bedre mulighed for laboratoriediagnostik til rimelig pris
- Lad NSAIDs og elektrolytter være førstevalg ved behandling af diarré
- Behandl udelukkende febrile kalve (temp. over 39,3°C) med antibiotika.

Systematisk behandling omkring indsættelse er vidt udbredt

Næsten 60 % af de dyrlæger, der arbejder med slagtekalve, angiver, at der er et systematisk behov for at anvende antibiotika til håndtering af luftvejsinfektioner i perioden omkring indsættelse af nye kalve i mindst halvdelen af deres besætninger.

Vanskeligheder med at vurdere behovet for behandling og »frygt« for at »underbehandle« angives som en årsag til at »forebygge« eller anvende »metafylaktisk behandling«.

Oplevelsen af, at tidlig behandling kan reducere behovet for behandling senere i produktionsperioden, er et af argumenterne for at behandle systematisk ved indsættelse. De økonomiske og velfærdsmæssige konsekvenser ved at miste kalve er andre årsager.

Mange suboptimale forhold skaber problemer med luftvejsinfektioner

Dyrlægerne vurderer, at disse faktorer er blandt årsagerne til, at »indsætterbehandling« er »nødvendig«:

- Sammenblanding af kalve fra mange forskellige leverandører (den helt dominerende årsag)
- For høj belægningsgrad
- For store hold
- Kontinuerlig indsættelse
- Manglende adskillelse mellem forskellige hold
- Mangelfuld immunisering
- For små kalve
- Kalve af dårlig kvalitet.

Manglende viden blandt kalvepassere opleves i modsætning til malkekvægsbesætningerne ikke ret hyppigt i slagtekalvebesætningerne. Måske er der en sammenhæng med, at slagtekalvebedrifterne er mindre personalekrævende, og at ejeren oftest selv står for eller deltager i det daglige arbejde med kalvene.

I en del besætninger opleves det vanskeligt eller umuligt at reducere forekomsten af luftvejsinfektioner via forebyggende til-

FOTO: SEGES

Hele 60 % af deltagerne i spørgeundersøgelsen angiver, at de indimellem udleverer eller ordinerer antibiotika til behandling af diarré i situationer, hvor de ikke mener, at antibiotikabehandling er den rigtige løsning.

tag. Årsagen kan være manglende økonomisk råderum fx til ændring af opstaldningsforhold, men manglende evne og vilje til at ændre på forholdene nævnes også som årsager. Vaccination er et tiltag, der ser ud til at være taget i anvendelse i mange slagtekalvebesætninger som en del af den forebyggende indsats.

Forskelle i vurdering af værdien af diagnostiske muligheder

Erfaringerne med diagnostiske undersøgelser er meget forskellige fra dyrlæge til dyrlæge. Nogle har gode erfaringer med diagnostik på blandt andet lungeskylninger og undersøgelse/indsendelse af lunger fra døde kalve. Andre har ikke den store tiltro til værdien og anvendeligheden.

Omkring en fjerdedel af dyrlægerne oplever indimellem pres fra landmænd for at ordinere eller udlevere antibiotika til håndtering af luftvejsinfektioner i perioden omkring indsættelse af nye kalve.

Accept som en nødvendig løsning

Omkring en tredjedel af de dyrlæger, der arbejder med slagtekalve, angiver, at de finder det i orden at håndtere luftvejsinfektioner blandt nyindsatte kalve ved antibiotikabehandling, selvom opstaldnings- og pasningsforhold ikke er optimeret. Heri ligger måske i nogen grad en accept af, at forholdene er, som de er, og at det er med dette udgangspunkt, at der må arbejdes. Flere pointerer dog også, at behandling ikke må stå alene, men skal suppleres af forebyggende tiltag, så problemerne på længere sigt kan løses.

Næsten alle dyrlæger angiver, at reduktion af antibiotikaforbrug og risiko for udvikling af antibiotikaresistens er emner, som bliver taget op i forbindelse med rådgivningsbesøgene. Italesættelse af problemstillingerne omkring antibiotika kan forhåbentlig være første skridt i en »forandringsproces«, der kan føre os mod et lavere forbrug.

Spørgeundersøgelsen er gennemført i

Bud på veje til reduktion af antibiotikaforbruget i slagtekalveproduktionen

Dyrlægerne, der deltog i spørgeundersøgelsen, kommer med en lang række forslag til, hvordan forbruget af antibiotika kan reduceres i slagtekalvebesætningerne. Mange af dem finder du her:

- Vedholdende kommunikation om problematikken for at fastholde fokus.
- Markant reduktion af antal leverandører. Find én eller nogle få leverandører, som kan levere alle kalve.
- Fokus på høj kvalitet af kalve – Udvælg leverandører, der kan »levere varen« (sunde og velimmuniserede kalve).
- Alder ved indsættelse – forslag om mindstealder på 2 mdr.
- Mere effektiv »karantæne« ved indsættelse.
- Bedre sektionering og mere konsekvent brug af princippet »Alt ind – alt ud«.
- Bedre afregning for at skabe økonomisk råderum for forbedringer.
- Bedre mulighed for benchmarking af antibiotikaforbrug.
- Bedre uddannelse af slagtekalveproducenter og ansatte.
- Mere fokus på diagnostik.
- Mere brug af vaccination.
- Brug af staldskole til uddannelse og motivation.
- Indførelse af »Gul kort-ordning«.

projektet »Knæk antibiotikaforbruget til kalve og ungdyr« støttet af Kvægafgiftsfonden. Projektet omfatter en række andre aktiviteter, herunder etablering af et netværk for kalverådgivere. Godt 15 dyrlæger deltager i netværket, som skal bidrage til at styrke fagligheden og udbrede bedre praksis for forebyggelse- og håndtering af sygdomsproblematik blandt kalve med henblik på reduktion af antibiotikaforbruget. ♦